

Živinoreja v Trnovsko-Uremski dolini.

(Dalje.)

Omenil sem uže zgoraj, da se v Trnovsko-Uremski dolini ob vodi Reki in drugih jarkastih legah nahaja veliko mokrotnih mlak, katere dajejo le kislino in pusto travo za konjsko seno, kakoršno se za male solde v Trst in Reko zvozi in poprodá. Tu se posestnikom in lastnikom takih travnikov yselej še trud, delavci in davki s pridelkom ne splačajo. Če se pomisli, koliko goveje živine bi se v imenovani dolini potem lahko več redilo, ko bi na takih „mlakah“ sladka trava za goveje senó rastla, in koliko bi se potem gotovi kapital te doline zboljšal in pomnožil, mora res človeka srce boleti, da se to uže zdavno zgodilo in vresničilo ni!

Pa zopet me utegne kdo zavriniti: kako hoče in more sladka trava na mokrotnih tleh rasti? Res je, da v takem stanu, kot so sedaj „mlake“, to biti ne more!

Tu je treba dela, obilno dela, denarja in požrtvovalnosti, v nekaterih krajih več, a v drugih zopet manj, kar hočem v svojem današnjem dopisu po moči na vse strani dokazati in pojasniti.

Prehobil in pregledal sem od časa do časa močvirnata tla Trnovsko-Uremške doline, ter sem pri tem opazil, da bi se dale do malega vse „mlake“ razvoditi ali osušiti in v koristne travnike spremeniti, kajti njih lega je več ali manj na eno ali drugo stran nagnjena; navadno visé proti vodotokom med taistimi in pa proti vodi Reki.

Najbolj mokrotna so ta zemljišča pod Jasenom, pod doljnim Zemonom, okolo male Bukovice in proti Klivniku, pri Kasezah, v bližini Bistrice, pri Trnovem, pod Zarečico in Dobropoljem, pod in za Topolcem, za Zarečjem, pod Smerjam in Marečami. Od male Bukovice do Topolskega mosta tudi na obe strani več ali manj železnični nasipi odtok vode zadržujejo, posebno ob velikih povodnjih. Dalje po dolini doli po Uremu nahaja se še med Lunjem in Ambrožičem več in precej močvirnatih kosov, kar bi se z večim trudom osušiti dalo. Na teh omenjenih krajih bilo bi pri razvodenji veliko dela, truda in tudi stroškov; a vse drugo bi se pa doseglo le z domačim delom in skoraj brez denarnih žrtev.

Lega „mlak“ in odtekanje večje vode ob deževju uže samo kaže, kam se ima vodi pot odpreti in napraviti.

V prvi vrsti bi se moralo to delo pričeti z reguliranjem vode Reke in njenih stranskih dotokov do pod cerkve svete Trojice nad Periševo mlako, pod Trnovem, ker ta voda z dotoki vred po zavutih ovinkih med „mlakami“ do omenjenega kraja le počasi na dotičnem svetu naprej odteka. Naprej doli proti Uremu je njena struga še dovolj ravna, le na nekaterih krajih je preplitva, kar bi se moralo odstraniti. To izvršilo bi se pa najlože poletni čas ob suši ali pa ob suhi zimi, ko ima Reka le malo vode.

Drugo, kar bi za tem delom na vrsto prišlo, bilo bi, da se uže sedanjí jarki in odtoki vode med „mlakami“ osnažijo in globočeje skopljejo ter na primernih krajih in bolj mokrih tleh tudi še novi napravijo. S tem bilo bi uže veliko vode odpravljene. Dalje bi se moralo v te glavne in dovolj globoko napravljene odtoké še novih roj in jarkov po legi zemlje napraviti, kateri pa — ni ravno treba, da bi morali odprti biti; zadostovalo bi, da so zadosti globoko skopani, z debelim in robotim kamenjem nadelani, kamenje z narobe obrnjeno rušo pokrito, na kar se zopet do zemeljne plani prsti nasuje. Še boljše bilo bi pa, da se

taki stranski jarki na dnú s plošnatim kamenjem navdéljejo, ob stranéh dva do tri decimetre na visoko obzidajo, potem s plošnatim kamenjem pokrijejo ter se zemljo zasujejo, kar bi bilo nekakim štirioglato rojastim drenažam podobno. Se ve, da najbolje bilo bi pa, ko bi se vse „mlake“ s pravimi drenažami previdele. *)

(Dalje prihodnjič.)

Gospodarske izkušnje.

Vpliv različne krme na svinjsko meso.

Anglešk živinorejec poroča po svojih izkušnjah o tej zadevi tako le: 1. Najokusnejše in najtežje meso dajejo prešiči, pitani z mlekom. Poleg mleka so različna žita, kakor koruza, ječmen in oves najboljše piča. 2. Krompir daje rahlo, lahko, brezokusno meso, katero tudi pri kuhi mnogo izgubi. 3. Meso prešičev pitanih z otrobi je rumeno, brez jedra in okusa. 4. Lanene preše in lanena semena naredijo meso rahlo, mastno, neokusno. 5. Fižol daje trdo, neprebavljivo, neokusno. 6. želod pa lahko, trdo in nezdravo meso. — Ali je to vse tako, kakor ta Anglež pripoveduje, treba je dokazati po mnogih družih izkušnjah.

Naravoznanske stvari.

Nova polža.

Polževa fauna naše mile in na prirodoslovnih stvaréh tako bogate domovine pomnožila se je zopet za dve pasmi ali speciji. Steknol sem v nekem studencu blizo Predvora dva nova polžka, katerima je g. Clessin, strokovnjak v zadevi polžev, celó odločil novo rodovinsko ime, namreč *Vitrinella*.

Manjši je taki le: Polževino (hišico) ima valjasto s $4\frac{1}{2}$ zavoji, prvi jako ozek in tumpast, drugi hitro rastoč in se zadržnim šivom; zadnji zavoj dela tretjino polževine. Ustje je jajčasto z ostrim, nekoliko nazaj zavihanim robom; popkova reža jedva znatna in plitva. Lupinjica živih živalic je rdeče rjava, mrtvih pa bela, gladka in prozorna, visoka $2\frac{m}{m}$; široka pri zadnjem zavoji $0.8\frac{m}{m}$; ustje je dolgo $0.7\frac{m}{m}$, široko pa $0.5\frac{m}{m}$. Po dogovoru z g. Clessinom dal sem temu ličnemu polžku ime: *Vitrinella gracilis*.

Drugi pa je tak: Polževina je kegljasta s $4\frac{1}{2}$ — 5 zavoji, prvi ozek in malo tumpast, drugi in tretji bokast, zadnji pa jako trebušen, vsi, razun prvega, z globokim, zadržnim šivom; zadnji zavoj obsega čez polovico polževine. Ustje je hruškonato z ostrim nazaj zavihanim robom; popek vtopljen in odprt. Lupinjica živih živalic je zelenkasta, mrtvih belkasta, skorej gladka, prozorna; visoka $3.2\frac{m}{m}$, široka pri zadnjem zavoji $1.8\frac{m}{m}$; ustje je dolgo $1.2\frac{m}{m}$, široko pa $1\frac{m}{m}$. Počastil je g. Clessin tega polža z imenom nekega polžerja.

Ti polžki so brez oči in jih tudi ne potrebujejo, ker živé v temnini podzemeljskih leno tekočih vodá; zato pa tudi le težko in redkokrat dobiš žive; le takrat je moč jih zasačiti, kedar voda po kakem nalivu naraste in nekatere seboj pripodi, sicer pa le prazne polževine prinaša na beli dan.

Na Št. Urški gori dne 1. aprila.

S. Robič.

*) Tako pridobljene denarne pripomoči dajale bi pri vsuševanju tukajšnjemu prebivalstvu več ali manj zaslužka, kar bilo bi tudi od te strani velika dobrota in podpora. Pis.